

Reactie op aanbevelingen evaluatie Onderzoeksraad voor Veiligheid 2019 - 2023

Hieronder volgt de reactie van de Onderzoeksraad voor Veiligheid op de aanbevelingen van de evaluatie van de Onderzoeksraad voor Veiligheid 2019 – 2023.

Missie, strategie en afwegingskader

1.	De Raad heeft de aanbeveling van de vorige evaluatiecommissie om het begrip ‘veiligheidswinst’ te verhelderen nog niet opgevolgd. De introductie van de strategische thema’s onderstreept het scherp duiden van dit begrip, omdat hiermee ook andere typen veiligheid in het geding zijn. We bevelen daarom aan dat de OVv dit begrip verder uitwerkt en dat deelt met de buitenwereld.
	De Onderzoeksraad onderkent de behoefte aan duidelijkheid over het begrip veiligheidswinst. Wij gaan het begrip dan ook nader onderzoeken en uitwerken.
2.	De Raad heeft in de evaluatieperiode drie strategische thema’s geïntroduceerd. Die zijn beknopt omschreven. Om richting te geven aan de uitwerking van de thema’s in de praktijk, en de daaruit voortvloeiende organisatiekeuzes te kunnen maken, bevelen we aan om de definitie en afbakening van de strategische thema’s aan te scherpen. Dat kan mede aan de hand van concrete casuïstiek, zodat duidelijk wordt welke vraagstukken of onderwerpen volgens de Raad wel en niet onder de vlag van de thema’s sociale, digitale en ecologische veiligheid vallen.
	De drie strategische thema’s zullen de komende tijd nadere uitwerking krijgen. Dit gebeurt mede aan de hand van concrete voorvallen, waarbij de Raad telkens zijn afwegingen expliciteert om wel of geen onderzoeken te starten. Op dit moment lopen al drie onderzoeken gerelateerd aan de thema’s sociale veiligheid en ecologische veiligheid. Deze onderzoeken bieden goede gelegenheid om definitie en afbakening van de thema’s verder aan te scherpen. Zie ook de reactie op aanbeveling 3.
3.	De Raad evalueert intern de werking van het nieuwe afwegingskader. We bevelen aan om daarbij ook aandacht te hebben voor de criteria die in de Strategische agenda zijn genoemd die reden kunnen zijn voor de Raad om een onderzoek op te starten. Het is op dit moment niet duidelijk hoe die criteria zich verhouden tot de onderdelen van het afwegingskader. Ons advies is om, waar relevant, deze criteria in een nieuwe versie van het afwegingskader te verwerken. Ook kan, in lijn met de verkenning naar vertrouwenswaardig onderzoek, de ruimte die er is om in een onderzoek de interactie met partijen aan te gaan, worden overwogen als criterium in het afwegingskader.
	In de evaluatie van het afwegingskader zal deze aanbeveling worden meegenomen. Daarbij zal expliciet worden gekeken hoe de criteria Verder kijkt de Raad naar de mogelijkheid om ‘interactie met partijen’ als onderwerp op te nemen in het afwegingskader. Voor de invulling daarvan maakt de Raad gebruik van de verkenning <i>Vertrouwenswaardig onderzoek in het publiek belang</i>.
4.	De huidige kernwaarden van de OvV zijn in sterke mate procesgeïntendeerd: de waarden ‘onafhankelijk’, ‘transparant’ en ‘deskundig’ gaan over de manier waarop de Raad te werk wil gaan, maar hebben geen betrekking op wat hij wil bereiken. Deze waarden dekken de door de Raad ingezette strategie gericht op het vergroten van maatschappelijk effect dan ook maar ten dele. We bevelen daarom aan om de kernwaarden van de Raad hierop aan te vullen.
	Volgens de Onderzoeksraad gaat zijn missie over wat hij wil bereiken (veiligheid vergroten door onderzoek). De kernwaarden gaan over op de manier waarop de Onderzoeksraad te werk gaat. De kernwaarden betreffen niet het vergroten van het maatschappelijk effect, maar de (na te streven) identiteit en werkwijze van de Onderzoeksraad voor Veiligheid organisatie. Dit neemt niet weg dat de Raad het belang onderkent om zijn ingezette strategie – gericht op het vergroten van veiligheid – duidelijker terug te laten komen in de missie van de organisatie en in de toelichting op de kernwaarden. In 2024 heeft de Raad een traject afgerond om, met inbreng van alle medewerkers en in lijn met zijn missie, de kernwaarden te herijken. De Raad heeft als nieuwe kernwaarden gekozen: onafhankelijk, zorgvuldig en toegewijd. Deze kernwaarden zullen in de staande organisatie worden toegepast om intern en extern betekenis te geven aan uiteenlopende

	processen en beleid, zoals HR-beleid en de communicatiestrategie. Dit wordt ook opgepakt in samenhang met de opvolging van aanbeveling 1 (uitwerking begrip veiligheidswinst).
--	--

Maatschappelijke impact

5.	Besteed meer aandacht aan het formuleren van aanbevelingen: versterk het belang van deze stap van het onderzoek en leid onderzoekers op in de factoren die bijdragen aan de opvolging van aanbevelingen. Versterk ook de interactie met partijen in dit proces, zowel op bestuurlijk als op uitvoerend niveau, om zo aanbevelingen nog beter aan te laten sluiten op de (ervaren veiligheidsproblematiek in de) praktijk.
6.	Herijk het proces voor het monitoren van de opvolging van aanbevelingen, met als doel om opvolging van aanbevelingen sterker te stimuleren. Maak het proces daarom minder een ‘papieren exercitie’ en ga meer de interactie aan met partijen, bijvoorbeeld door het voeren van gesprekken op gezette tijden na publicatie van een rapport.
7.	Onderzoek welke mogelijkheden er zijn om de aanpak van partijen in reactie op aanbevelingen van de OvV kritisch te reviewen en op die manier sterker bij te dragen aan het bereiken van veiligheidswinst, zonder daarbij de onafhankelijke positie en taak van de OvV te schaden.
	De Raad is bezig met de versterking en doorontwikkeling van het hele aanbevelingenproces: vanaf de totstandkoming tot en met de opvolging en ‘uitrol’ van aanbevelingen. Het doel hiervan is de effectiviteit van aanbevelingen te vergroten. De uitkomsten van het onderzoek <i>Effectiviteit van aanbevelingen Onderzoeksraad voor Veiligheid (2024)</i> bieden daartoe nuttige aanknopingspunten. Dit geldt ook voor de OVV-verkenning <i>Vertrouwenswaardig onderzoek (2024)</i> en het OVV-evaluatieonderzoek 2019 - 2023. In 2025 start de Raad enkele nieuwe initiatieven voor doorontwikkeling van het aanbevelingenproces. Die gaan onder andere over meer verbinding maken met (potentiële) aanbevelingspartijen op verschillende niveaus, zowel bij het formuleren van aanbevelingen als na publicatie van het onderzoek. Verder inventariseert de Raad mogelijkheden om de monitoring van de opvolging nog effectiever te maken en minder een ‘papieren exercitie’. Ook hier staat meer interactie met aanbevelingspartijen centraal. In 2026 en daarna zal de Onderzoeksraad doorgaan met het verkennen van mogelijkheden om de effectiviteit van zijn aanbevelingen te vergroten. Welke mogelijkheden dit zijn, is mede afhankelijk van de ervaringen en resultaten uit voornoemde initiatieven in 2025.
8.	Verken welke andere mogelijkheden er zijn om de maatschappelijke impact van de OvV te versterken en experimenteer daar actief mee in de komende jaren. Denk daarbij aan instrumenten als rondetafelbijeenkomsten in de nafase van rapporten en het genereren van publieke en politiek-bestuurlijke aandacht voor niet opgeloste veiligheidsrisico's die eerder door de OvV zijn gesignaleerd.
	De Onderzoeksraad onderschrijft deze aanbeveling. Vanaf begin 2025 gaat de Raad – los van de onderzoeken – periodiek rondetafelbijeenkomsten organiseren. De bijeenkomsten zijn een gelegenheid voor vrije gedachtewisseling van en met relevante gesprekspartners rond actuele thema's. De bijeenkomsten bieden de OVV en genodigden onder andere de mogelijkheid om eerder gepubliceerde rapporten of aanhoudende problematiek opnieuw te agenderen. Dit bevordert de maatschappelijke impact en effectiviteit. Door middel van deze bijeenkomsten wil de Raad een netwerk (losstaand van lopende onderzoeken) opbouwen en vervolgens onderhouden. De Raad heeft bij de onderzoeken <i>Veiligheid historische zeilvloot</i> en <i>Spoorwegongeval Voorschoten</i> al goede ervaring opgedaan met nagesprekken met betrokken partijen. Deze ervaring neemt de Raad mee in een pilot voor het houden van nagesprekken na afloop van de presentatie van een onderzoek. De bedoeling is om uiteindelijk om hier een standaard werkwijze van te maken, voor zover het betreffende onderzoek zich ervoor leent. Daarnaast verkent de Onderzoeksraad hoe hij internationaal de banden kan aanhalen. Een belangrijke gelegenheid daartoe is het faciliteren van de jaarlijkse bijeenkomst van de <i>Maritime Accident Investigators' International Forum (MAIIF)</i> in Nederland in 2025. Dit stelt de Raad in staat banden te versterken met andere, internationale onderzoeksinstanties alsook met de (inter)nationale scheepvaartsector.
9.	Ontwikkel een strategie op samenwerken: wie zijn de belangrijkste stakeholders van de OvV, welke kansen voor onderlinge versterking liggen er en hoe zou samenwerking tot stand kunnen komen.

	Versterk zo het strategisch stakeholdermanagement en maak capaciteit vrij voor de uitvoering hiervan. Investeer in het versterken van relaties met (kennis)instellingen in de omgeving van de OvV en onderzoek de mogelijkheden om vaker samenwerkingen aan te gaan, zowel door (thematische) onderzoeken gezamenlijk met andere instituten uit te voeren als via meer algemene samenwerkingen met bijvoorbeeld universiteiten of andere kennisinstellingen. Dit laatste ook in het kader van de methodologische innovatie binnen de OvV.
	De Onderzoeksraad onderschrijft de aanbeveling. Medewerkers van de OVV onderhouden van oudsher contacten met de buitenwereld, waaronder met relevante (transport)sectoren. Om hier beter overzicht van te krijgen, houdt de Raad in 2025 een overkoepelende stakeholderanalyse. Dit om alle voor de Raad relevante externe organisaties en personen te inventariseren en prioriteren. En om inzicht te krijgen in de onderzoeksagenda's van andere organisaties en mogelijkheden te verkennen voor versterking van elkaars werk. Medewerkers verkennen daarnaast hoe bestuurlijke advisering (dat wil zeggen: advies aan Raad en MT over strategische onderwerpen binnen én buiten lopende onderzoeken) kan bijdragen aan het aanknopen van externe betrekkingen. Bijvoorbeeld met vergelijkbare onderzoeksinstanties en andere kennisinstellingen. Uitgangspunt daarbij is om met andere organisaties aanknopingspunten te vinden voor overkoepelende, strategische (onderzoeks)thema's. Vanuit de Onderzoeksraad betreft dit met name de thema's sociale, ecologische en digitale veiligheid. Bij deze verkenning beziet de Raad ook of intensieve(re) samenwerking mogelijk en/of wenselijk is.

Transparantie

10.	De OvV wil naar eigen zeggen transparant zijn over “de keuzes om al dan niet onderzoek te doen”. Dit kan volgens ons beter tot uitdrukking worden gebracht in de praktijk. We bevelen daarom aan om het afwegingskader openbaar te maken, om zo voor het bredere publiek inzichtelijker te maken welke criteria de Raad hanteert bij het maken van afwegingen over welke onderzoeken hij wel en niet uitvoert.
	De evaluatie van het afwegingskader zal begin 2025 worden afgerond. Daarin nemen we deze aanbeveling mee. We kijken daarbij onder meer naar de vorm waarin we het afwegingskader openbaar zouden kunnen maken in relatie toe het doel (transparantie over keuzes om al dan niet onderzoek te doen).
11.	De aanbeveling van de vorige evaluatiecommissie om inzichtelijk te maken naar welke voorvallen de Raad besluit geen onderzoek in te stellen, en waarom, is beperkt opgevolgd door de Raad. Wij menen dat het goed is om ook op dit punt grotere openheid te betrachten en te streven naar meer publieke verantwoording over de voorvallen of thema's waarover de OvV besluit om er geen onderzoek naar in te stellen. Daarom bevelen we aan om in het jaarverslag hier meer aandacht aan te besteden, bijvoorbeeld door rode draden in de keuzes voor het niet instellen van onderzoeken te beschrijven, of door inzicht te geven in welke grotere voorvallen of thema's er door de Raad zijn besproken maar (nog) niet tot de start van een onderzoek hebben geleid, en waarom.
	In de komende jaren gaat de Raad onderzoeken hoe hij een goede opvolging kan geven aan deze aanbeveling.
12.	We bevelen aan, zoals hierboven al beschreven, dat de Raad verkent of de oprichting van een maatschappelijke klankbordgroep of adviesraad kan bijdragen aan het versterken van de interactie met zijn omgeving en het op een goede manier richten van zijn strategische ambities voor de komende periode. Die groep kan de Raad ook gebruiken om meer in gesprek te zijn met zijn omgeving over de invulling en afbakening van de strategische thema's. De transparantie over die thema's zou, aanvullend daarop, ook kunnen worden versterkt, bijvoorbeeld door publicatie van de thema's op de website.
	Het idee van versterking van de interactie met onze omgeving past goed in hetgeen wij in onze publicatie <i>Vertrouwenswaardig onderzoek in het publiek belang</i> hebben verkend. We gaan dit idee verder uitwerken. Per onderzoek kijken we inmiddels al in hoeverre we via een klankbordgroep of andere vorm, nog betere verbinding kunnen maken met de betrokken omgeving (de groepen die het aangaat). Dit zetten wij voort. Verder onderzoeken we de mogelijkheid van een adviesraad die ons helpt bij de strategische positionering van Onderzoeksraad voor Veiligheid

13.	We bevelen aan dat de OvV verkent hoe hij in de uitvoering van onderzoeken tot meer openheid en communicatie met betrokken partijen kan komen over focus, planning en voortgang van onderzoek. Dat draagt bij aan een goede interactie met betrokken partijen. Ook kunnen partijen zich op die manier beter voorbereiden op publicatie van een rapport.
	De Onderzoeksraad ziet het belang in van meer openheid en communicatie met betrokken partijen tijdens een onderzoek. Daarom zal de Raad vanaf 2025 experimenteren met manieren om die openheid en communicatie te bevorderen, voor zover dat passend is binnen de wettelijke kaders (o.a. vertrouwelijkheid van onderzoeksinformatie) en met behoud van de onafhankelijke positie van de Onderzoeksraad.

Doelmatigheid

14.	Zet de toegenomen aandacht voor bewaking van budgetten en capaciteit van onderzoeken in de komende periode door. Vertaal het inzicht dat in de afgelopen jaren is ontwikkeld aan de hand van de urenregistraties, in de sturing op doelmatigheid. Voer het gesprek over het belang van doelmatig werken in de organisatie en ondersteun projectleiders om hun verantwoordelijkheid hierin waar te kunnen maken.
	De Raad onderschrijft deze aanbeveling. Binnen de Onderzoeksraad is en blijft permanent aandacht voor de bewaking van én sturing op budgetten en capaciteit van onderzoeken. Periodiek krijgt het managementteam hierover rapportages. Daar waar nodig wordt bijgestuurd. Voor de grotere onderzoeken wordt bij aanvang een plan van aanpak opgesteld waarin tevens wordt aangegeven wat aan budget en capaciteit wordt voorzien. Gedurende het onderzoeksproces monitoren de projectleider en business-controller op maandelijkse basis de uitputting en realisatie. Indien een onderzoek over de grenzen van het van de beoogde planning gaat, kan het managementteam bijsturen. Ook is de uiteindelijke realisatie van zowel budget als capaciteit onderdeel van de evaluatie na afronding van een onderzoek.
15.	Blijf inzetten op het verbeteren van doorlooptijden en het zoveel mogelijk halen van wettelijke termijnen. Monitor of de ingezette verbeteracties van de afgelopen periode leiden tot voldoende verbeteringen op dit vlak, en neem zo nodig aanvullende maatregelen. Voer het gesprek in de organisatie over het belang van tijdigheid, meer door voor het voetlicht te brengen dat tijdigheid onderdeel uitmaakt van de kwaliteit van het werk van de OvV, omdat een tijdig rapport veel meer impact maakt dan een rapport dat pas lange tijd na een voorval verschijnt.
	De Onderzoeksraad erkent dat doorlooptijd een wezenlijk onderdeel uitmaakt van kwaliteit. In 2024 is een verbetertraject opgezet om de doorlooptijden te verkorten. Daarin zijn ambities geformuleerd om in de komende drie jaar de doorlooptijden terug te brengen naar enerzijds wat wettelijk vereist is (ten aanzien van de verplichte onderzoeken) én anderzijds naar wat gewenst is om zo ook de beoogde impact te kunnen hebben.

Interne organisatie

16.	Blijf inzetten op het (verder) versterken van de samenwerking tussen raad en bureau. Streef daarbij naar voldoende nabijheid tussen Raad en bureau, zodat de activiteiten van het bureau zoveel mogelijk in lijn zijn met de prioriteiten van de Raad en beide organisatieonderdelen elkaars unieke toegevoegde waarde maximaal benutten. Dat vraagt om voldoende interactie tussen raadsleden en medewerkers van het bureau. Die moet open, maar wel rolzuiver zijn.
	De Onderzoeksraad onderschrijft deze aanbeveling. Goede samenwerking tussen Raad en bureau is immers essentieel voor de kwaliteit en effectiviteit van de onderzoeken van de OvV. Zo heeft eind 2024 een tweetal sessies onder begeleiding plaatsgevonden op het thema ‘Samen meer Bereiken’ waarbij centraal stond hoe wordt samengewerkt binnen de Onderzoeksraad en hoe die samenwerking verder kan verbeteren. Ook wordt tijdens en na (grote) onderzoeken de samenwerking besproken en geëvalueerd. Tevens zal in 2025 worden gewerkt aan het verder verbeteren van de effectiviteit van- en het goede gesprek in de raadsvergadering. Wij zullen

	komende periode blijven investeren in het versterken van de samenwerking en interactie tussen Raad en bureau, in lijn met de aanbeveling.
17.	Verken of de huidige organisatiestructuur van het bureau nog effectief is, ook in het licht van het toenemende belang (op grond van de Strategische agenda) van onderzoeken die niet specifiek gebonden zijn aan de huidige OvV-sectoren. Voer daarbij ook het gesprek over de vraag of, met de recent ingezette vergroting van de formatie, de span of control van de twee onderzoeksmanagers nog passend en effectief is.
	De afgelopen periode is de formatie van de Onderzoeksraad beperkt uitgebreid. De werkbelasting, inclusief de span of control, van nagenoeg het hele managementteam is daarmee ook toegenomen. In het najaar van 2024 is een start gemaakt om te bezien of de werkbelasting nog passend en daarmee ook nog effectief is, of dat er wellicht aanpassingen in de organisatiestructuur noodzakelijk zijn.
18.	Investeer in strategische personeelsplanning en opleidingsbeleid. Ontwikkel beleid gericht op de vraag welke kennis, ervaring en competenties er de komende jaren worden gevraagd van medewerkers van het bureau, en welke stappen er nodig zijn om daar te komen, in zowel werving als (bij)scholing van bestaande medewerkers. Stuur vervolgens ook sterker op zowel de onboarding van nieuwe medewerkers als op de (bij)scholing van meer ervaren medewerkers.
	Voor een kennisorganisatie als de Onderzoeksraad is strategische personeelsplanning en opleidingsbeleid essentieel. De Onderzoeksraad investeert structureel in het opleiden en (bij)scholen van medewerkers. Enerzijds gericht op de vakinhoudelijke ontwikkeling, anderzijds op de persoonlijke ontwikkeling van individuele medewerkers. Ook is ruim aandacht voor personeelsplanning om steeds voldoende en kwalitatief goed personeel aan te kunnen trekken, te ontwikkelen en te behouden om zo de doelstellingen van de Onderzoeksraad te kunnen (blijven) behalen. Op deze onderwerpen is reeds veel beleid opgesteld en beschikbaar. De volgende stap is om alle elementen te integreren tot één strategisch personeelsbeleid. Dit is in 2024 gestart en verwacht wordt dit medio 2025 te formaliseren. Extra aandacht zal ook worden besteed aan nog betere inbedding van de onboarding en doorontwikkeling van medewerkers.
19.	Blijf aandacht besteden aan het bij de tijd brengen van de ICT-faciliteiten van de OvV. In de evaluatieperiode zijn duidelijke stappen gezet op dit vlak, maar die zijn nog niet afgerond. Voor een doeltreffend en doelmatig onderzoeksproces zijn deze faciliteiten randvoorwaardelijk.
	Zoals ook uit de evaluatie blijkt, is de afgelopen jaren al aanzienlijk ingezet op de verdere professionalisering van de ICT en het vergroten van de (cyber)weerbaarheid van de Onderzoeksraad. Dit blijft een belangrijk onderwerp waar ook voor de komende jaren voldoende aandacht en middelen voor beschikbaar zijn.

Governance

20.	In de evaluatieperiode is de stap gezet naar het zogenaamde conveniënt model in de sturingsrelatie tussen JenV en OVV. We zien die ontwikkeling als passend bij de stappen die de OvV heeft gezet in het versterken van zijn financiën en bedrijfsvoering, maar bevelen wel aan dat JenV en OVV de lijnen kort houden en elkaar tussentijds proactief blijven informeren over relevante ontwikkelingen. Dit is mede gelet op het feit dat er in de interne organisatie van de OvV de komende jaren naar verwachting nog de nodige ontwikkelstappen zullen worden gezet.
	De relatie tussen de Onderzoeksraad en het ministerie van JenV is goed. Ook naast de formele momenten (o.a. bestuurlijk overleg en accountteams) ervaart de Onderzoeksraad korte lijnen met (medewerkers van) het ministerie. Daar waar mogelijk sluit de Onderzoeksraad ook aan op JenV-brede trajecten, zoals bijvoorbeeld het programma Open op Orde.